

*Коренюк А.А., аспірант кафедри
кримінології та кримінально-
виконавчого права Національної
академії внутрішніх справ*

**ПРОБАЦІЯ ЯК СИСТЕМА ЗАХОДІВ ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ
РЕЦИДИВНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ
В УКРАЇНІ**

Боротьба зі злочинністю неповнолітніх є актуальною проблемою не лише нашої держави, а й усього сучасного світу. Неповнолітні є специфічною категорією злочинців, які в силу своїх психологічних особливостей найчастіше піддаються негативному впливу. У свою чергу, при правильній профілактичній роботі у неповнолітніх злочинців більше шансів покінчити зі своїм кримінальним минулим. Мова йде, насамперед, про пошук нових ефективних заходів зниження рівня рецидивної злочинності відповідно до міжнародних стандартів.

Процес входження України до Європейського союзу передбачає імплементацію європейських стандартів і підходів до забезпечення прав дітей, зокрема і в частині розвитку ювенальної юстиції щодо неповнолітніх.

З огляду на це, Указом Президента від 24 травня 2011 року № 597/11 було схвалено Концепцію розвитку кримінальної

юстиції щодо неповнолітніх в Україні. Концепція започаткувала новий етап профілактики рецидивної підліткової злочинності шляхом впровадження сучасних ефективних заходів боротьби. Крім цього, метою Концепції є побудова в Україні повноцінної системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх, спроможної забезпечити законність, обґрунтованість та ефективність кожного рішення щодо дитини, яка потрапила у конфлікт із законом, пов'язаного з її перевихованням та подальшою соціальною підтримкою ГИ.

У свою чергу, заходами з розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні передбачено створення служби пробації для неповнолітніх, однією з функцій якої було визначено збір, узагальнення та надання суду інформації соціально-психологічного характеру про особу неповнолітнього правопорушника, а також забезпечення здійснення належного патронажу щодо неповнолітніх, які перебувають у спеціальних виховних установах або звільнені з них, сприяння їх соціальній адаптації та реінтеграції, зокрема, шляхом забезпечення таких неповнолітніх соціальним житлом, надання допомоги у працевлаштуванні, отриманні освіти ГИ.

Таким чином, це зумовило впровадження такого нового ефективного правового інституту профілактики рецидивної злочинності, зокрема і злочинності неповнолітніх, як пробація. Відповідно до прийнятого Верховною Радою України від 05 лютого 2015 року Закону України «Про пробацію» основною метою вказаного вище інституту є виправлення засуджених та запобігання вчинення ними повторних злочинів Г21.

У юридичній науковій літературі дуже часто зустрічається думка, що пробація є своєрідним видом покарання. Як приклад, В.М. Дрьомін вважає, що засудження до пробації має бути самостійним видом покарання, зміст якого полягає тільки у виконанні вимог суду про належну поведінку через визначену програму перевиховання й умови невчинення нового злочину [3, с. 3751.

На нашу думку, пробація є набагато ширшим поняттям, яке включає в себе як і покарання, не пов'язане з позбавленням волі, так і систему заходів спрямованих на виправлення особи злочинця з метою запобігання вчиненню ним повторного злочину у майбутньому.

При цьому, в Україні існує ряд особливостей пробації щодо неповнолітніх. Насамперед, пробація до неповнолітніх застосовується з урахуванням вікових та психологічних особливостей осіб та спрямована на забезпечення їх нормального фізичного і психічного розвитку, профілактику агресивної поведінки.

Крім цього, досудова доповідь щодо неповнолітнього додатково повинна містити інформацію про вплив криміногенних факторів на поведінку особи та рекомендації щодо заходів, спрямованих на мінімізацію ризику повторного вчинення неповнолітніми кримінальних правопорушень, що у свою чергу дає змогу суду прийняти правильне рішення про застосування до неповнолітнього пробаційних заходів.

Наразі проводиться активна робота з реалізації основних засад ювенальної пробації в Україні і вже є перші позитивні результати такої діяльності. За даними Міністерства юстиції України у 2017 році відкрито дванадцять центрів ювенальної пробації на обліку в яких перебуває 1152 неповнолітніх з яких лише 1,44 % вчинили повторні злочини. У 89 % випадках суд ухвалив рішення про застосування пробації до підлітків, які вчинили злочин [4].

Таким чином, акцентуючи увагу на зменшенні рівня рецидивної підліткової злочинності є необхідність відзначити ефективність роботи інституту пробації. При цьому, система соціально-виховних та наглядових заходів застосовується за принципом покарати підлітка з метою перевиховання, але ні в якому разі не ув'язнити. Це у свою чергу, зменшує навантаження на виховні колонії і в подальшому сприяє зниженню рівня рецидивної злочинності загалом. На нашу думку, для покращення ефективності своєї діяльності, органи пробації повинні співпрацювати з іншими державними та недержавними організаціями з метою зниження рівня рецидивної злочинності загалом та рецидиву неповнолітніх зокрема.

Список використаних джерел:

1. Про концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні: Указ Президента України від 24.05.2011

№ 597/11: станом на 4 квітня 2018 року.

[Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/597/2011>.

1. Про пробачію: Закон України від 05.02.2015 № 160- VIII : станом на 04 квітня 2018 року. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/160-190>.

2. Дрьомін В.М. Застосування пробачії як засіб декриміналізації суспільства / В.М. Дрьомін // Актуальні проблеми політики: б. наук. пр. - О., 2005. - Вип. 25. - С. 372-377.

3. Міністерство юстиції України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства юстиції України. - Режим доступу: <https://minjust.gov.ua>.